

РОЗРОБКА МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДУ ДО ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Лепьохіна І.О., к.е.н., доцент, докторант Класичного приватного університету

Постановка проблеми. Однією зі складових кризової ситуації економіки є криза праці, всі ознаки якої наявні: повністю девальвовані трудові цінності; праця втратила свою змістотворчу функцію; праця перетворилася з основи способу життя на засіб виживання.

У поданих на різних рівнях антикризових програмах питання про сенс трудового життя навіть не піднімається. Формування соціально орієнтованої ринкової економіки не може сприйматися працівниками як сенс і мета їхньої праці. Сенс праці не зможе бути зведений також і до матеріальної зацікавленості. Для формування сильної трудової мотивації необхідно, щоб зміст праці виходив за рамки задоволення тільки особистих матеріальних потреб людини.

Вирішити проблему не в змозі ні приватизація (хоча вона й ліквідувала монополію держави на робочі місця, але не стимулює, принаймні, на сучасному етапі, зростання кваліфікації, розвитку ініціативи, творчості в роботі), ні вивільнення робочої сили та створення конкуренції на ринку праці, також не спонукають до формування сильної трудової мотивації, хоча й призупиняють процеси подальшої деградації робочої сили. Головне завдання сьогодні, з погляду мотиваційних процесів – зробити кожного не стільки власником засобів виробництва, скільки власником робочої сили.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на уявну простоту мотивації як процесу, в науці виділяють ряд мотиваційних теорій, що пояснюють поведінку людей в процесі трудової діяльності. Так, виділяють первісні, змістовні і процесуальні теорії мотивації. Первісні (теорії «Х» Ф. Тейлора, «Y» Д. Мак-Грегора та «Z» У. Оучі) і змістовні (теорія потреб А. Маслоу, двофакторна теорія Ф. Герцберга, Д. МакКлеланда, К. Альдерфера) теорії глибоко вивчаються в ряді дисциплін управлінської спрямованості. Особливу увагу при вивченні курсу «Менеджмент персоналу» доцільно приділити процесуальним теоріям мотивації.

Виклад основного матеріалу. Нами встановлено, що державна політика оплати праці реалізується через механізм її регулювання. Останній є складовою частиною загального механізму реалізації соціально-економічної політики держави (рис. 1).

Мотивація економічної активності населення – це процес свідомого вибору певної лінії поведінки з метою підвищення продуктивності праці зайнятого населення та активності безробітного у сфері пошуку роботи та підвищення конкурентоспроможності [1, с. 57]. Як вважає кандидат економічних наук Т. В. Перегудова, мотивація економічної активності населення підпорядковується загальній схемі процесу мотивації, але він має і свої специфічні особливості, наведені на рис. 2 [2, с. 137].

Рис. 1 Складові механізми реалізації соціальної політики держави

На першій стадії цього процесу особа усвідомлює наявність потреби. Так, у безробітного основною потребою є працевлаштування чи започаткування власної справи. Задоволення цієї потреби дасть йому можливість задовольнити потреби в матеріальній винагороді, мати соціальний статус, місце та роль у суспільстві, реалізувати свої здібності тощо.

На другій стадії пошук засобів задоволення потреби може бути здійснено у три способи: самостійний пошук, усвідомлення потреби, рестрація в місцевих органах центрів зайнятості (ІЗ).

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Рис. 2 Схеми процесу мотивації економічної активності безробітного населення

На третій стадії безробітний визначається, що потрібно зробити, щоб отримати бажану роботу.

На четвертій стадії безробітний має отримати винагороду за дії.

На п'ятій стадії людина досягає певної мети і задовольняє свою потребу. Кінцевою метою безробітного є отримання роботи чи започаткування власної справи. Можуть бути й проміжні цілі, такі як отримання нової спеціальності, підвищення кваліфікації тощо. Тому, якщо не було досягнуто кінцевої мети, процес мотивації повторюється, починаючи з третьої стадії.

Аналогічно триває і процес мотивації економічної активності зайнятого населення (рис. 3).

Рис. 3 Схеми процесу мотивації економічної активності зайнятого населення

На характер мотиваційного процесу економічної активності ресурсів праці значною мірою впливають різні чинники (рис. 4).

З нашої точки зору, це такі фактори:

- економічні: потреба в робочій силі, рівень оплати праці та його співвідношення з прожитковим мінімумом, можливості працевлаштування після перекваліфікації; рівень номінальних доходів;
- законодавчі чинники;
- соціально-економічні умови життєдіяльності: психологічні настанови й економічні стимули економічної активності населення;

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

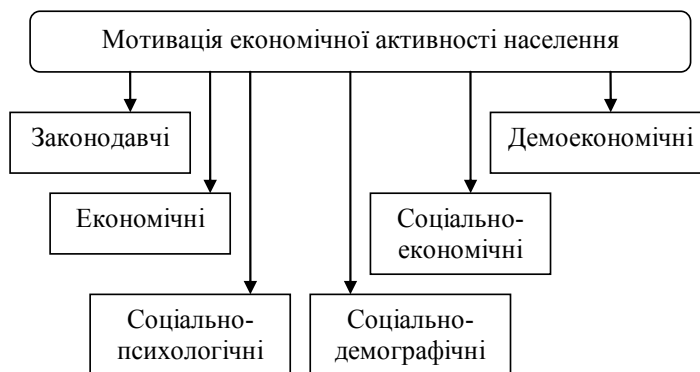

Рис. 4 Чинники мотивації економічної активності безробітного населення

– мобільність (професійна, за видами економічної діяльності, територіальна), ставлення до легальної і нелегальної економічної діяльності, готовність до зміни при необхідності первинних умов своєї економічної діяльності, налаштованість на певний рівень інтенсивності економічної діяльності, орієнтація на часткову, повну або вторинну зайнятість;

– соціально-демографічні: стать, вік, професія, трудовий стаж, особистий досвід, загальна й професійна культура, спрямованість інтересів, ціннісні орієнтації, сімейний стан, наявність малолітніх дітей, утриманців і членів сім'ї, які потребують систематичного догляду, стан здоров'я;

– демоекономічні: рівень освіти і професійно-кваліфікаційна підготовка, рівень доходів і їх співвідношення з можливим заробітком, наявність інших (крім заробітної плати) джерел життєдіяльності;

– соціально-психологічні: мобільність (професійна, галузева, територіальна), ставлення до легальної і нелегальної економічної діяльності, готовність до зміни при необхідності первинних умов своєї економічної діяльності, настанови на рівень інтенсивності економічної діяльності, орієнтація на часткову, повну або вторинну зайнятість, наявність підприємницьких здібностей.

Якщо економічні результати підприємства умовно представити такими, що складаються з двох принципів доданків: показників використання людських ресурсів і показників використання виробничого апарату (основних засобів). Тоді рівень цих доданків залежатиме від розміру засобів працівників, що направляються на забезпечення зацікавленості, в досягненні високих результатів трудової діяльності P_{zp} і вкладень (інвестицій) в підвищення ефективності використання основних засобів P_{inv} .

Позначимо: P – наявні ресурси підприємства, $P = P_{inv} + P_{zp}$,

$\alpha_{zp} = P_{zp} : P$, $\alpha_{inv} = P_{inv} : P$; отже $\alpha_{inv} + \alpha_{zp} = 1$.

Частка прибутку α_{inv} характеризує міру відношення (уваги) підприємства до інноваційної діяльності, а частка прибутку α_{zp} – його відношення до питань матеріальної забезпеченості працівників, тоді треба знайти такі значення α_{inv} і α_{zp} , при яких сумарний ефект від вкладення засобів в розвиток підприємства і на матеріальне забезпечення буде максимальним. При цьому визначуваний ефект розраховується з допущення, що співвідношення між α_{inv} і α_{zp} зберігається незмінним впродовж тривалого часу; крім того, цей ефект мається на увазі як середньостатистичний, оскільки реально при $\alpha_{inv} = \text{const}$, $\alpha_{zp} = \text{const}$ матимуть місце якісь коливання.

Результат використання прибутку пропонується оцінювати рівнем виручки BP підприємства за певний відрізок часу як $BP = BP_{inv} + BP_{zp}$, де BP_{inv} – виручка, отримана за рахунок інновацій, а BP_{zp} – за рахунок вкладень в матеріальне забезпечення працівників. Тоді максимальне значення виручки розглядатиметься як критерій оптимального розподілу прибутку.

Створювана модель повинна в аналітичній формі визначити конструкцію ефективності інвестицій в підвищення ефективності діяльності працівників. Архітектуру конструкції формують соціальне і економічне середовище, в якому функціонує підприємство. Йдеться як про зовнішні чинники (розміри оплати праці і прибутку на інших підприємствах, рівень безробіття в місті, попит на товари, що реалізуються), так і про внутрішні чинники (досконалість технологій виробництва торгівлі, професіоналізм співробітників і тому подібне). При цьому зовнішнє середовище впливає на отримання виручки однаково при будь-якій мірі уваги до матеріальної зацікавленості працівників. Іншими словами, вплив середовища однаковий при будь-якому значенні α_{zp} , тому воно повинне увійти до моделі ефективності інвестицій як деякого множника BP_{zp}^0 . Що стосується ролі внутрішніх чинників, то вони або посилюють, або послаблюють значення α_{zp} : працівник при одній і тій же величині матеріального достатку може мати різну продуктивність праці залежно від стану економіки підприємства, від рівня виробничої культури і так далі. Звідси витікає, що вплив внутрішніх чинників потрібно враховувати у вигляді співмножника S_{zp} при α_{zp} (або при $\alpha_{inv} = 1 - \alpha_{zp}$). Назвемо S_{zp} інтенсивністю впливу зацікавленості працівників на виручку підприємства.

Далі помічено, що чутливість виручки BP_{zp} , що є результатом трудової діяльності людей, при зменшенні α_{inv} (отже, при збільшенні $\alpha_{zp} = 1 - \alpha_{inv}$), вище при великих α_{inv} , чим при малих α_{inv} . Вкладеним особливостям задовольняє функція

$$BP_{zp}(\alpha_{inv}) = BP_{zp}^0 (1 - e^{-S_{zp}(1 - \alpha_{inv})}). \quad (1)$$

Функція (1) є в аналітичній формі моделлю ефективності інвестицій в забезпечення продуктивності праці працівників. Графічно вона зображена на рис. 5.

Нами обгрунтована побудова аналітичної моделі, що встановлює залежність виручки підприємства BP_{inv} , що визначається, з одного боку, використанням основних засобів підприємства, і часткою прибутку α_{inv} , що направляється на інноваційну діяльність, а також впливом соціально-економічного середовища, в якому функціонує підприємство, і якісними показниками з іншою.

На можливості підприємства здійснювати інноваційну діяльність великий вплив чинять внутрішнє і зовнішнє середовище. Йдеться передусім про вибір високих організаційних і управлінських технологій розвитку торговельної справи, про можливості якісного вдосконалення професійного рівня співробітників. Дія середовища на виручку однакова при будь-якому значенні α_{inv} : воно може викликати підвищення або зниження виручки незалежно від розміру інвестицій на розвиток; характеризує можливість раціонально використовувати інвестиційні ресурси. Через викладене, вплив середовища на ефективність інвестицій в інноваційну діяльність слід відбити в моделі у формі множника BP_{zp}^0 .

На ефективність інноваційної діяльності істотний вплив робить адресність вибору вектору і напрямів розвитку підприємства холдингу. Від цього залежатиме характер і змістовність отримуваних результатів. Якщо кошти інвестуються в нові технології торгівлі, то передбачається результат однієї якості, при вкладенні в оновлення асортименту товарів принципово - іншої якості. Нова ситуація виникає при одночасному вкладенні засобів у вдосконалення технологій, в поліпшення асортименту. Вдалих вибір тих або інших напрямів інвестиційних ресурсів посилює роль величини α_{inv} . Цю обставину можна врахувати введенням співмножника S_{inv} при α_{inv} . У дисертації цей співмножник визначений як інтенсивність впливу інвестиційної діяльності на економіку підприємства.

На вигляд функції $BP_{inv}(\alpha_{inv})$ значущий вплив чинить інноваційна активність підприємства: мають значення терміни оновлення

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

товарів, що реалізуються, рівень досконалості технології продажів; міра відповідності обслуговування клієнтів сучасним вимогам; рівень кваліфікації співробітників підприємства; міра досконалості зв'язку споживачів з виробниками товарів; дієвість реклами. У світлі викладеного нами розглянуто три ситуації.

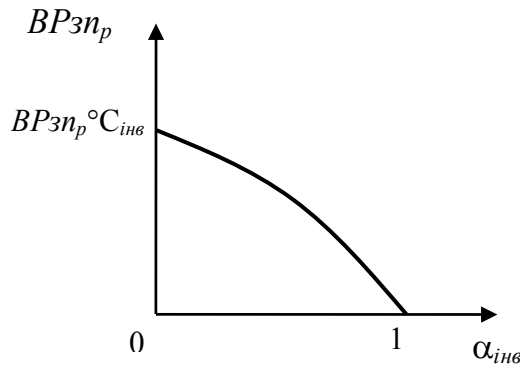

Рис. 5 Графічне зображення функції $VPзп(\alpha_{інв})$

1) Підприємства з досить пасивною інноваційною діяльністю використовує кожен можливість акумулювати нововведення, що супроводжується істотнішим зростанням виручки; тут зростання виручки $VP_{інв}$ відбувається випереджаючим чином порівняно із зростанням $\alpha_{інв}$; впровадження одних інноваційних заходів забезпечує благодатний ґрунт для успішної реалізації інших. Отже, функція $VP_{інв}(\alpha_{інв})$ має бути такою, що зростає з опуклістю вниз. Викладеним несуперечливим умовам задовольняє функція

$$VP_{інв} = VP_{інв}^{\circ} (e^{C_{інв} \cdot \alpha_{інв}} - 1). \tag{2}$$

Графічно функція $VP_{інв}(\alpha_{інв})$ представлена на рис. 6.

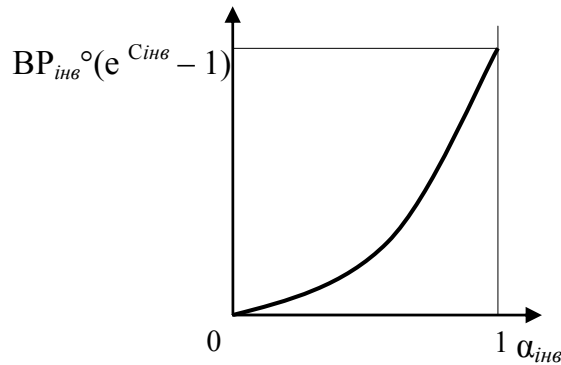

Рис. 6 Графічне представлення функції $VP_{інв}(\alpha_{інв})$ для підприємства з пасивною інноваційною діяльністю

2) Зростання частки вкладень в інноваційну діяльність $\alpha_{інв}$ супроводжується лінійним збільшенням виручки $W_{інв}$; тут також необхідно враховувати вплив як зовнішнього середовища, так і внутрішнього стану підприємства, тобто необхідно ввести множник $W_{інв}^{\circ}$ і інтенсивність інвестицій $C_{інв}$. Функція $W_{інв}(\alpha_{інв})$ має лінійно зростаючий характер (рис. 7):

$$VP_{інв}(\alpha_{інв}) = VP_{інв}^{\circ} C_{інв} \alpha_{інв}. \tag{3}$$

3) На підприємстві питанням розвитку приділяється цілеспрямована увага (підприємство з активною інноваційною діяльністю), тому акумуляцію нововведення можна кваліфікувати як помірно невисокі; кожен наступний приріст уваги до інвестиційної діяльності викликає незначне збільшення виручки $VP_{інв}$. В результаті функція $VP_{інв}(\alpha_{інв})$ матиме зростаючий характер з опуклістю вгору. Викладеним умовам задовольняє функція (рис. 8):

Значення $\alpha_{інв}$ може приймати оптимальне значення, якщо виручка підприємства $VP(\alpha_{інв}) = VP_{інв}(\alpha_{інв}) + VPзп(\alpha_{інв})$ набуває найбільшого значення.

Умови існування максимуму виглядають так:

$$\frac{dW(\alpha_{інв})}{d\alpha_{інв}} > 0 \text{ при } \alpha_{інв} \rightarrow 0, \quad \frac{dW(\alpha_{інв})}{d\alpha_{інв}} < 0 \text{ при } \alpha_{інв} \rightarrow 1. \tag{4}$$

У табл. 5.3 систематизовані результати досліджень розроблених моделей. У ній представлені співвідношення між значеннями $VP_{інв}^{\circ}$, $VPзп^{\circ}$, $C_{інв}$ і $Cзп$ (4 графи в табл. 5.3), які визначають умови оптимальності розподілу засобів, що інвестуються, на розвиток ($\alpha_{інв}$) і на споживання ($\alphaзп$).

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

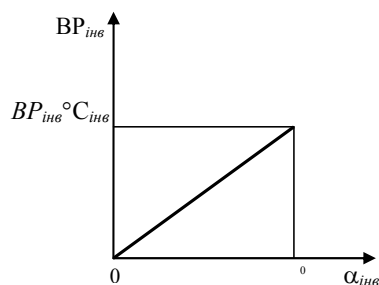

Рис. 7 Графічне представлення функції $BP_{інв}(\alpha_{інв})$ для підприємства з середньому рівнем інноваційної діяльності

$$BP_{інв} = BP_{інв}^{\circ} (1 - e^{-C_{інв} \alpha_{інв}}). \quad (5)$$

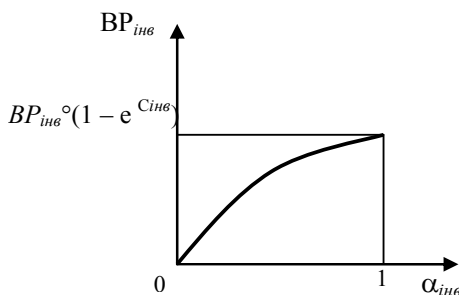

Рис. 8 Графічне представлення функції $BP_{інв}(\alpha_{інв})$ для підприємства з активною інноваційною діяльністю

Висновки. Встановлено, що множники $BP_{інв}^{\circ}$ і $BP^{\circ} z_p$ приймають тим більші значення, ніж сприятливішими є зовнішні умови для інноваційної діяльності і для закріплення працівників на підприємстві. Умови ж існування оптимальності розподілу засобів на розвиток і на споживання тим ширше, чим більше інноваційно активним є підприємство. З табл. 1

Таблиця 1

Умови (моделі) оптимальності структури інвестицій для різних моделей інноваційної діяльності машинобудівних підприємств

Передісторія підприємства	Модель ефективності інвестицій в забезпеченні зацікавленості праці робітників	Модель ефективності інвестицій в інноваційну діяльність підприємства	Умови існування оптимальності розподілу засобів на розвиток виробництва і на споживання	Модель оптимальності структурного співвідношення інвестованих
Інноваційне пасивне	$BPz_p(\alpha_{інв}) = BPz_p^{\circ} \times (1 - e^{-Cz_p(1 - \alpha_{інв})})$	$BP_{інв}(\alpha_{інв}) = BP_{інв}^{\circ} \times (e^{C_{інв}\alpha_{інв}} - 1)$	$\frac{Cz_p}{C_{інв}} e^{-Cz_p} < \frac{BP_{інв}^{\circ}}{BPz_p^{\circ}} < \frac{Cz_p}{C_{інв}} e^{-C_{інв}}$	$\alpha_{інв\ opt} = \frac{\ln \frac{BP_{інв}^{\circ} C_{інв}}{BPz_p^{\circ} Cz_p} + Cz_p}{Cz_p - C_{інв}}$
Інноваційне нейтральне	$BPz_p(\alpha_{інв}) = BPz_p^{\circ} \times (1 - e^{-Cz_p(1 - \alpha_{інв})})$	$BP_{інв}(\alpha_{інв}) = BP_{інв}^{\circ} C_{інв} \alpha_{інв}$	$\frac{Cz_p}{C_{інв}} e^{-Cz_p} < \frac{BP_{інв}^{\circ}}{BPz_p^{\circ}} < \frac{Cz_p}{C_{інв}}$	$\alpha_{інв\ opt} = \frac{\ln \frac{BP_{інв}^{\circ} C_{інв}}{BPz_p^{\circ} Cz_p} + Cz_p}{Cz_p \pm 0}$
Інноваційне активне	$BPz_p(\alpha_{інв}) = BPz_p^{\circ} \times (1 - e^{-Cz_p(1 - \alpha_{інв})})$	$BP_{інв}(\alpha_{інв}) = BP_{інв}^{\circ} \times (1 - e^{-C_{інв}\alpha_{інв}})$	$\frac{Cz_p}{C_{інв}} e^{-Cz_p} < \frac{BP_{інв}^{\circ}}{BPz_p^{\circ}} < \frac{Cz_p}{C_{інв}} e^{C_{інв}}$	$\alpha_{інв\ opt} = \frac{\ln \frac{BP_{інв}^{\circ} C_{інв}}{BPz_p^{\circ} Cz_p} + Cz_p}{Cz_p + C_{інв}}$

також слідє, що оптимальне значення частки засобів, призначених для інноваційної діяльності тим більше, чим більше пасивним до інновацій характеризується у минулому підприємство. Ці висновки свідчать про адекватність розроблених в монографії моделей ефективності інвестицій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

- Правільєв О.В. Проблеми зайнятості населення та основні напрямки їх вирішення / О.В. Правільєв // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. – К. : Наук.-дослід. екон. інститут. – 2004. – Вип. 7. – С. 56-60.
- Перегудова Т.В. Чинники мотивації та стимулювання безробітних до економічної активності / Т.В. Перегудова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2004. – №1 (71), ч. 2. – С. 135-139.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

РЕЗЮМЕ

Встановлено механізм державного регулювання оплати праці персоналу підприємств. Визначено складові механізми реалізації соціальної політики держави та оплати праці персоналу підприємств. Запропоновано механізм процесу мотивації економічної активності зайнятого населення та чинники мотивації економічної активності незайнятого населення. Обґрунтовано побудову аналітичної моделі, що встановлює залежність виручки підприємства, використання основних засобів підприємства, часткою прибутку, що направляється на інноваційну діяльність, а також впливом соціально-економічного середовища, в якому функціонує підприємство і якісними показниками. Запропоновано методичний підхід до ефективного управління мотивацією праці персоналу підприємства на основі інноваційного розвитку.

Ключові слова. Мотивація, винагорода, оплата праці, державна політика, регулювання, конкурентоспроможність, механізм, стимули, ефективність.

РЕЗЮМЕ

Установлен механизм государственного регулирования оплаты труда персонала предприятий. Определены составляющие механизма реализации социальной политики государства и оплаты труда персонала предприятий. Предложен механизм процесса мотивации экономической активности занятого населения и факторы мотивации экономической активности незанятого населения. Обосновано построение аналитической модели, устанавливающей зависимость выручки предприятия, использованием основных средств предприятия, долей прибыли, направляемой на инновационную деятельность, а также влиянием социально-экономической среды, в которой функционирует предприятие и качественными показателями. Предложенные методические подходы к эффективному управлению мотивацией труда персонала предприятия на основе инновационного развития.

Ключевые слова. Мотивация, награда, оплата труда, государственная политика, регулирование, конкурентоспособность, механизм, стимулы, эффективность.

SUMMARY

Personnel wage governmental regulation gear is observed. Parts of the state social policy implementation, personnel compensations are determined. Gears of the employed workers' economic activity motivation process, its factors are proposed. An analytical model formation that proves correlation between enterprise's earnings, fixed assets implementation, profit share put into the innovation activity, social-economic environmental influence, qualitative indicators is stated.

Key words: motivation, compensation, wage, state policy, regulation, competitiveness, gear, motives, efficiency, management.

РОЛЬ ЛОКАЛЬНИХ ИННОВАЦИЙНЫХ МОДЕЛЕЙ В ЭКОНОМИЧНОМУ РОЗВИТКУ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ КРАЇН ЄВРОПИ

Лук'яненко О.Д., к.е.н., доцент, докторант кафедри міжнародного менеджменту ВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Федірко О.А., к.е.н., доцент кафедри європейської інтеграції ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з науковими чи практичними завданнями. Трансформація структури світової економіки під впливом інтелектуалізації виробничих процесів сприяла формуванню нових коопераційних моделей підприємницької діяльності, що базуються на тісній взаємодії міжнародного бізнесу з локалізованими центрами досліджень та інновацій, вищими навчальними закладами, а також місцевими спільнотами споживачів. Вочевидь провідна роль у цих змінах належить економічно розвиненим державам, де сформувалося середовище сприятливе до інновацій в силу інтенсифікації внутрішньої та міжнародної конкуренції, зрілості ділових моделей у більшості секторів економіки, а також успішній реалізації концепції партнерства держави, науки та бізнесу («triple helix model») [11] у процесі формування конкурентних полюсів регіонального, національного та глобального масштабу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Дослідження механізмів інноваційного розвитку в останні десятиліття стали популярними в усіх напрямках економічної науки, водночас, найбільші методологічні та прикладні здобутки у цій сфері були отримані вченими представниками школи нового інституціоналізму, еволюційної економічної географії, фахівцями з міжнародної та регіональної економіки. Базові теоретичні напрацювання в сфері досліджень локального інноваційного розвитку та їх емпірична верифікація містяться у працях цілого ряду вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як З. Акс, Б. Асхейм, Д. Аудреч, Х. Брекзек, Ч. Едквіст, А. Ісааксен, Ч. Карлссон, Р. Камагні, Р. Капелло, Д. Кібл, П. Кругман, П. Кук, Д. Лук'яненко, Б. Лундвал, П. Маскелл, А. Малмберг, Дж. Меткалф, Дж. Мітра, К. Морган, Р. Нельсон, Ф. Пайк, М. Портер, Н. Розенберг, П. Савіотті, М. Сторпер, В. Чужиков, К. Фріман та ін.

Разом з тим, на нашу думку, подальшого поглиблення потребують дослідження впливу локальних моделей інноваційного розвитку на економіку постсоціалістичних країн Європи, які впродовж останніх двох десятиліть незалежного розвитку отримали доволі диференційовані та суперечливі результати реалізації своїх програм ринкових трансформацій. Так, найбільш прогресивна підгрупа країн ЦСЄ здобула членство у ЄС (деякі з них домоглися навіть запровадження євро); певні балканські країни отримали чіткі євроінтеграційні перспективи та успішно реалізують програми адаптації своїх економік до стандартів ЄС; дещо менш визначеною залишається стратегічна диспозиція країн СНД в межах континентального економічного простору. Крім того, ідеї кластеризації економіки та формування регіональних і локальних центрів концентрації інтелектуально-інноваційного потенціалу розвиваються в економічних стратегіях цих країн доволі повільно в силу цілого ряду причин, зокрема: переобтяження економічними проблемами транзитивного етапу розвитку, що проявляються у застосуванні застарілих підходів до управління економікою, корупції, переважанні на внутрішніх ринках недосконалої та недобросовісної конкуренції, монополізації ринкової сили в руках кланово-олігархічних структур, і як наслідок — несприятливості середовища для ведення інноваційної діяльності в цих країнах; орієнтації бізнесу на короткострокову віддачу вкладеного капіталу; фокусування урядів головним чином на вирішенні проблем традиційних галузей промисловості та недооцінювання конкурентного потенціалу сфери послуг; відтоку талановитих інтелектуальних ресурсів закордон тощо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Враховуючи комплекс вищенаведених підстав, метою статті визначено дослідження сутності, умов формування та особливостей розвитку локальних інноваційних моделей в економіці постсоціалістичних країн Європи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Локалізація інноваційної діяльності пов'язана з перенесенням науково-дослідного, експериментального та виробничого потенціалу на місцевий рівень, в якому концентрується інтенсивне продукування та комерціалізація нових технологій, формуються суттєві переваги для їх подальшого експорту. В силу постійно зростаючої інноваційної динаміки зараз формуються нові моделі розвитку співробітництва бізнесу та наднаціональних структур, які фінансують запити на розроблення інновацій з боку наукових лабораторій, що співпрацюють з провідними ТНК, внаслідок чого відбувається активний трансферт знаннєвого компоненту. До таких моделей